

Mod Ankaua

**NULTI
KILOMETAR**

Put sreće

Prevela s francuskog
Nela Matic

Laguna

Naslov originala

Maud Ankaoua
KILOMÈTRE ZÉRO

Copyright © 2017, Éditions Eyrolles, Paris, France
Serbian edition arranged through Corto Literary Agency

Translation copyright © 2024 za srpsko izdanje, LAGUNA

*Svima vama koji me trpите svakoga dana,
Vama, dragi čitaocі, koji držite ovu knjigu u rukama,
nudim ono malo što sam razumela za četrdeset pet godina,
nadajući se da jedna reč, jedna rečenica,
može pretvoriti vaš život u
neko bolje vreme.
Srećan put.*

Sadržaj

Žal ili kajanje?	9
Očima deteta	28
Pismo ili glava	44
Sreća ili nesreća.	50
Preslaganje prioriteta	61
Pozitivan duh	74
Viseći most	88
Ljutnjo moja nasušna	103
Posetnica	120
Iskrivljena stvarnost	127
Dobra energija	141
Jedan izbor: dvoja vrata	148
Potpuno jedinstvo	165
Počevši od sada...	181
Nulti kilometar	193
Intuicija	211

Koktel	224
Ogledalo	234
Senoviti predeo	246
Izdaja	258
Oproštaj	274
Poletanje	283
Novi odlazak	287
Epilog	298
I za kraj...	301
Izjave zahvalnosti.	303
<i>O autorki</i>	307

Žal ili kajanje?

Potrebna je veća snaga karaktera da bi se protivnik razumeo nego da bi se odbacio.

Sebastjen Provo

Zaustavila sam taksi i prešla čitav Pariz sve do Panteona. Već pet godina nisam bila u tom kraju, od kada sam se poslednji put pojavila u *École normale supérieure* (ENS).^{*} U nedostatku sredstava, odlučili smo da vrbujemo direktno u najboljim inženjerskim ustanovama, sa željom da privučemo što više nadarenih ljudi u mašinu koju smo stvorili: startap sačinjen od genijalaca u kom sam ja već osam godina svaki sat provodila uzbuđena, iščekujući da se desi čudo. Sa svog radnog mesta finansijske direktorke, ubrzano sam se proširila i na: direktorku pravne službe, direktorku ljudskih

---

^{*} Franc.: *École normale supérieure* (ENS) – visokoškolska obrazovna ustanova osnovana 1794. godine u Parizu; smatra se jednom od najprestižnijih obrazovnih institucija u Francuskoj zbog pažljivog odabira polaznika i brojnih čuvenih filozofa, pisaca, naučnika i političara koji su je pohađali. (Prim. prev.)

resursa, direktorku filijale, učila sam sve što sam mogla dok se ne bih time ugušila.

Ostalo mi je malo vremena da doradim sva ta dokumenta i da napokon iskoristim nekoliko dana odmora. Kao i svakog četvrtka, izašla sam iz kancelarije ranije da bih otišla u tere-tanu. Prema planu, devedeset minuta na traci za trčanje... Polovinu vremena provela sam sanjareći, nezainteresovana za ljude koji su se smenjivali na različitim spravama za ve-žbanje, a onda sam se setila da moram da potvrdim svoje poslednje porudžbine na internetu.

Šta li je to bilo tako neodložno da Roman bude toliko upor-na? Nisam imala nikakvih novosti o njoj već godinu dana.

„Mael, moram da razgovaram sa tobom, hajde da se na-đemo sutra u 10 sati u Ulici Ulm broj 26.“

„Šta se dešava? Zar ne možemo da sačekamo vikend?“

„Ne, stvarno je hitno. Dođi!“ , ponovila je suvim tonom. Zatim je završila razgovor nežnim glasom, onako kako je ona to umela, pre nego što je spustila slušalicu ne slušajući moja obrazloženja.

Pošto sam na trenutak ostala zatečena, pokušala sam ponovo da je pozovem, ali trebalo je da se suočim sa njenom telefonskom sekretaricom. Na kraju sam joj poslala poruku: *Ja nikako ne mogu sutra. Branč u nedelju kod Anželine?* Imale smo običaj da uz kasni doručak u čajdžinici pod lukovima Tiljerijea prepričavamo jedna drugoj svoje živote: najnovija zbivanja, razočaranja, ljubavne priče, pre svega ljubavne priče! Istog trenutka mi je odgovorila na poruku: *Moram da razgovaram sa tobom, računam na tebe, drugarice moja!*

Roman nije bila tip osobe koja traži pomoć. Ta Libanka od trideset četiri godine nametala se već samom svojom pojavom i statusom. Život je nije štedeo, ali je ona iz svake

teške situacije izlazila još jača, kao prelom očvrstnuo na mestu povrede.

Upoznale smo se na Fakultetu političkih nauka. Ona je na kraju izabrala da postane lekar. Znala je sve o meni i ispričala mi je mnogo toga o sebi; bile smo nerazdvojne. Među nama nijedna tema nije bila tabu, izuzimajući njeno detinjstvo u Bejrutu preko kog je uvek prelazila, osim jedne jedine noći tokom naših tajnih bekstava. Uživala se u događaje koji su se meni činili kao iz prošlog veka: rat, bombe, strah... i nikada se više nije vratila na razgovor o svojoj prošlosti. Snaga i hrabrost koje su izbijale iz nje oduševljavale su me. Roman se mlada udala, verovatno kako bi poštovala običaje. Vezala je tri trudnoće, a zatim se bacila na posao kao da hoće da nadoknadi vreme koje je izgubila da bi udovoljila zahtevima svoje kulture. Vreme je nadoknadila, i to kako! Za pet godina uspela je da dođe do veoma odgovornog mesta u okviru svetski poznate farmaceutske kompanije. Retko sam je viđala, ali sam na vesti o njoj nailazila u časopisima. Poslednjih meseci me je zvala nekoliko puta na ručak, a ja sam odbijala. I iza mene je bio period prepun poslovnih obaveza. Kada sam ostala bez izgovora, predala sam oružje: *Okej, Roman, dolazim.*

Saobraćaj se odvijao neometano. Za manje od dvadeset minuta taksi je prošao Nacionalni konzervatorijum za umetnost i zanate i ostavio me na uglu ulica Klod-Bernar i Ulm. Stigla sam petnaest minuta ranije. Taman da popijem kafu u kafiću i da se oporavim od burne noći koju sam provela pogađajući šta me čeka na ovom tajanstvenom sastanku.

Bila sam jedini gost u kafeu, pored jednog čoveka koji je, nalakćen na šank, sa čašom belog vina u ruci, teoretisao o nesposobnosti predsednika da reši krizu. Jedan mladi konobar, visok i suvonjav, tradicionalno obučen, slušao ga je

sa iznenađujućim interesovanjem. Arome koje je ispuštao aparat za kafu, pomešane sa mirisima iz kuhinje, potpuno su pokvarile dnevni meni: *juneći gulaš četvrtkom*, kao što je stajalo na tabli, obogaćen isparenjima hlora iz još uvek vlažnog poda. Mladić mi je brzo doneo moju porudžbinu, spustio račun na sto i nastavio žustar razgovor sa gostom za šankom.

Ja sam se ponovo udubila u svoje misli. Romanin ton bio je neobičan. Ovaj neočekivani sastanak, ujutru u radni dan, to nije ličilo na nju. Šta je to važno imala da mi kaže? Zašto baš danas?

Devet sati i pedeset pet minuta. Izašla sam iz kafea i prešla ulicu, gazeći stopalima po jeseni. Lišće platana prepuštalo se valceru u tri koraka: moje desno stopalo ih raspe, levo stopalo nastavlja ples, a zatim mi ih vetar vraća u neprekidnom vrtlogu. Uprkos plavom nebu, jutarnja svežina nas nije obmanjivala koje je godišnje doba.

Vratila sam se u Ulicu Ulm i zaustavila se ispred jednog od ulaza u ENS. Dok sam još studirala, uspela sam u jednom studentskom pohodu da nam nabavim besplatnu propusnicu koja nam je omogućila da tokom cele godine uživamo u arhivama, neobjavljenim rukopisima i srdačnim susretima! Iznenadilo me je što mi Roman zakazuje viđanje ovde jer nikada tu nismo dolazile zajedno.

Moja netaknuta sećanja smenjivala su se pred crnom gvozdenom kapijom kad mi se pogled zaustavio na broju: 45. To nije bio onaj broj koji mi je Roman prethodnog dana rekla, 26. Sačekala sam još pet minuta, ali pošto je nisam videla da dolazi, uputila sam se ka broju koji je navela. Roman nije bila tip osobe koja kasni, niti je trpela kada to rade drugi. Ugledala sam je u daljini kako mi maše i ubrzala korak. Ovaj sportski izgled uopšte nije ličio na nju. U crnoj svetlucajovj

---

jakni s kapuljačom, uskim farmerkama i dubokim patikama mogla je da ide i na jedno lepo pešačenje po šumi. Siva vunena kapa, koja je dopola pokrivala njene oči, dodatno me je zbunila. Bacila sam joj se u zagrljaj, a ona me je čvrsto zagrlila, kao i svakog puta. „I, kakve su sve ovo tajne? Šta to tako značajno imaš da mi saopštiš? Došla sam, ali ovog jutra imam vrlo malo vremena, znaš kako je... posao!“

Roman me je slušala ne prekidajući me. Dirnula me je prefinjenost njenog lica, njena glatka koža bez sjaja, kao i njene blage i odlučne oči. Uprkos snazi koja je iz nje izbijala, ovog jutra bila je krhka. Izdepilirala je svoje obrve, izvlačeći tanku liniju olovkom. Mislila sam da je to bezveze, ali sam pazila da joj to ne pokažem. Umesto odgovora, podigla je glavu prema broju 26. Pratila sam njen pogled: pored re-ljefnog logoa *Institut Kiri*, središnje mesto iznad ulaznih vrata zauzimala je velika siva tabla na kojoj je belim slovima pisalo *Bolnica*. Prvi put sam videla to ogromno zdanje koje je zauzimalo trećinu ulice.

„Šta ćemo mi... ovde...?“ Ledila mi se krv u žilama. Osetila sam kako mi trnci prolaze telom. Skamenila sam se, otvorenih usta. Pokušala sam da se utešim tražeći njenu divnu crnu kosu uvučenu pod debele niti njene kape, ali ništa. Pokrila sam usta šakama kako bih sakrila svoje zaprepašćenje. Nisam mogla da skinem pogled sa njenog lica. Suze su tekle, a reči su ostajale zaglavljene. „I dalje sam isto živa duhom!“, promrmljala je ona grleći me.

Institut „Kiri“ decenijama se bori protiv raka, bilo je jednostavno povezati sve. Iz petnih žila sam se trudila da ne dozvolim osećanjima da me preplave. Noge su mi klecale, ali sam se pribrala. „Sranje, Roman... ne ti!“ Ona me je gledala, pomirljivo. „Ja, kao i druge, Mael.“

Zatim je nastavila, odlučnijim glasom:

„Dobro, nisam te zvala da dođeš ovde da bi plakala nad mojom sudbinom. Znam da si u gužvi, ja imam zakazanu hemioterapiju, pravi mi društvo i objasniću ti zašto sam te zvala.“

„Tvoju hemioterapiju?“

„Da, ali nemoj da se brineš, nije zarazno! Hajde, kreni sa mnom, zakasniću.“

Pratila sam je, zapanjena. Roman je prošla pored prijemnog pulta ne zastajkujući. Miris koji se širio bolnicom opijao me je. Zbog te mešavine mirisa sredstva za dezinfekciju i bola kajala sam se zbog svog zadržavanja u kafeu. Nisam znala koja od nas dve je bolesnija, ali ovog trenutka, to sam bila ja!

Posle jednog beskrajnog mračnog hodnika, stigle smo ispred neke vrste tunela, dvadesetak metara dugog spoljašnjeg prolaza koji je povezivao dve zgrade. Roman je napravila kratku pauzu. Centar za hemioterapiju nalazi se u drugom delu zgrade. Mostić je bio prekriven pleksiglasom, što je omogućavalo svetlosti da uđe, ali ja sam imala utisak da prolazim kroz predvorje smrti. Noge su mi već grozničavo drhtale, srce mi je udaralo sve jače i jače, a stomak mi se zavezao u čvor. Naišle smo na prvu pacijentkinju, bez kose, bez trepavica, bez obrva. Zatim na drugu, sa infuzijom u ruci, koja je teško disala. Blago se nasmešila, a Roman joj je spontano uzvratila osmehom. Ne usuđujući se da podignem glavu, spremila sam se da prokrkljam jedno „dobar dan“, ali je ono ostalo duboko u mom grlu.

Na kraju hodnika stajala su dva reda sa po četiri slobodna sedišta kojima smo prišle otpozadi. Bacila sam se na prvu stolicu da bih se sastavila dok se moja drugarica javljala medicinskoj sestri Karol. „Dobar dan, izvadiću vam propusnicu“, potvrdila je žena prijateljski. Polet i poverenje sa kojim

je Roman nastupala zbunjivali su me, nije delovala kao da oseća ikakav strah, već kao da razgovara sa prodavačicom koja joj predlaže da uđe u kabinu za isprobavanje odeće. „Hrabro, gospođo.“

Roman se pozdravila sa njom i okrenula se prema meni. „Ideš li? To je još malo dalje.“ Žurila je kroz hodnik na drugu stranu. Kako ću ja da stanem na noge? Kako da nađem snagu da se suočim sa ovom patnjom? Nisam bila pripremljena da proživim ovo, mišići su mi se grčili. Bila sam prikovana za sedišta, skoro onesveščena. Roman je napravila polukrug i požurila prema meni, prepadnuta.

„Ne osećaš se dobro, bleđa si, hoćeš li čašu vode?“

„Ne... u stvari, da... ovo je malo teško, nije mi ni palo na pamet...“

Moje misli su vrludale. Glavobolja se pojavila da dovede moje jadno stanje do savršenstva. „Ako hoćeš, sačekaj napulju, ja ću brzo doći. Osim ako nemaš vremena?“ Ne čekajući da joj odgovorim, skočila je na noge. „Idem da ti donesem čašu vode, vraćam se.“

Karol je ustala i smestila se pored mene.

„Nemojte biti uznemireni, prvi put je uvek ovako, posle se naviknemo.“

„Naviknemo se? Ali na šta?“

„Na mirise, na izgled drugih pacijenata... na to da ne utonemo u njihovu patnju. Kada ostavite po strani ono što vidite, ostaje jedna jedina istina: borba protiv bolesti. Jedini način da pomognete svojoj drugarici jeste da verujete u nju i da joj pružite životnu snagu koja joj je neophodna.“

„Ja bih to veoma volela, ali nisam sigurna da imam snagu koja je za to potrebna.“

„Imate, čim je ona izabrala baš vas! Već šest meseci je viđam svake nedelje sa istom borbenošću i uvek sa osmehom

na licu. Iz iskustva znam da su to osobe koje najbolje prođu kroz ovo. Mi uspevamo da izlečimo više od 80% slučajeva raka dojke. Na dobrom je putu.“

„Sigurna sam da jeste, ali...“

„Ona je bolesna, niste vi! Ovo je prvi put da dolazi sa pratnjom, važno je da budete na visini zadatka da biste joj popravili raspoloženje.“

Potapšala me je po nozi. „Hajde, sredite se, ona će se vratiti, budite jaki, potrebni ste joj!“ Karol se vratila za svoj sto. Uspravila sam se, njene reči su me dozvale pameti: Roman treba da može da računa na mene, ona je ta koja je bolesna. Ali zašto je moja drugarica odlučila da me natera da danas dođem ovde ako je obično dolazila sama?

Ponovo se pojavila, sa čašom vode u ruci.

„Trebalo je da te upozorim.“

„Ma ne, samo me je spopala vrućina. Dobro znaš da bolnice nisu baš moja stvar!“

Popila sam vodu naiskap i ustala. Romanino lice bilo je okupano znojem. Izgledala je kao da je došao red na nju da joj se sloši, skinula je kaput i presavila ga preko ruke.

„Šta ti je, sva si mokra?“

„Gušim se, ali nisam sigurna da si ti spremna da me vidiš ovakvu kakva sam.“

„Mora biti da se šališ, već te vidim kakva si: ratnica koja će se izvući. Skini kapu i krećemo u rat. Udvoje bićemo jače.“

Naterala sam se da se ne onesvestim na prizor njene ćelave glave. Ona ju je otkrila, obarajući pogled da se ne bi sreo sa mojim. Uхватила sam je za bradu da bih joj uspravila lice. „Kakve si sreće da imaš tako lep oblik glave! Ličiš na Natali Portman u *V kao Vendeta*. Ista senzualnost, isti osmeh, ista lutka!“ Zagrlila sam je i šapnula joj na uvo: „Neće nam jedan rak uništiti život!“ Karol mi je namignula diskretno, ja sam

joj uzvratila. „Hajde, Roman, idemo! Objasni mi kako sad to ide.“ Nasmešila se i uhvatila me za ruke. Pošto se javila jednoj medicinskoj sestri, Roman je došla da čeka pored mene.

„Pričaj mi... Kada si shvatila? Otkad to traje?“ Drugarica mi je pričala potanko o tome kako je posumnjala, o prvim ispitivanjima, o zebnji u iščekivanju rezultata, o dijagnozi, borbi, bolu, o posledicama, o strahu... Slušala sam zamišljajući kroz šta je sve morala da prođe, sve dok Paskal, devojka u beloj bluzi, nije došla da najavi početak terapije.

„Ovog puta ste došli u pratnji?“

„Da, ženski izlazak, nismo odavno...“

Roman je trepnula. Ušle smo u jednu veliku zajedničku prostoriju koja je zarad prividne privatnosti bila izdvojena paravanima. Smestile smo se svaka na svoje mesto: Roman je, ispružena, svukla odeću sa ramena i gornjeg dela grudi kako bi oslobodila kateter, Paskal je pripremila mešavine za infuziju, a ja sam, sedeći u fotelji, bila spremna da se onesvestim...

„Prošle nedelje ste primili taksol, danas je lakše, primićete samo avastin.“ Paskal je prišla mojoj drugarici držeći veliku iglu u ruci.

„Spremni?“

„Da,“ odgovorila je Roman, stežući zube.

Duboko je udahnula. Ja sam uradila to isto, puneći pluća vazduhom koliko god sam mogla. Paskal je na brzinu prikačila kateter i okačila kese sa tečnošću na vrh infuzije povezane sa kompjuterom koji broji kapi, podesivši ga. „Devojke, može da počne pola sata razgovora! Ako vam budem trebala, mahnite mi.“

Roman nije izgledala kao da se muči, namestila je naslon kreveta pritiskujući taster na daljinskom upravljaču i saosećajno mi se osmehnula.

„Znam da dolaziš sebi. Nije lako izdržati ovo što sam ti ja priredila, ali ću te zamoliti za jednu veliku uslugu.“

„Važi, naravno, šta god da ti treba!“

Primakla sam fotelju držeći se za rukohvate, i sela na ivicu da bih bila što bliže svojoj drugarici. Ona je oborila glavu. „Koga bih osim tebe uopšte i mogla da zamolim.“ Zabrinuta što nisam bila spremna na ono što će uslediti, prikovala sam pogled za njene usne.

„Sećaš li se kada smo se videle prošle godine, pridružila sam se jednoj grupi istraživača u misiji u Katmanduu. Trebalo je da ostanem tamo dva meseca, ali sam tri nedelje pošto sam stigla primila poruku od mog ginekologa u vezi sa analizama koje sam uradila pre nego što sam krenula na put. Rezultati su bili nedvosmisleni.“

„Rak?“

„Da. Slomljena, poverila sam se jednom američkom profesoru, Džejsonu, koji je tamo živio već pet godina. Pričao mi je o jednom drevnom nepalskom rukopisu u kome je opisana metoda koja omogućava da se pristupi izlečenju kroz promenu stanja svesti i duha.“

Namrštila sam se. Roman je nastavila: „Taj pristup pomnije se u više knjiga, ali ni u jednoj se ne kaže o čemu se radi. Otkrio mi je da su tragovi oskudni, ali da je on uveren da će ta metoda promeniti svet; zbog toga je zapravo i došao u Nepal.“ Roman je povratila dah dok je nameštala majicu preko grudi. „Tokom jedne večere pokazao mi je uznemirujuće delove koje je povezo: u različitim periodima, u međusobno udaljenim zemljama, svi spominju jedno isto stanje svesnosti.“

Sa podozrenjem sam utonula u fotelju i prekrstila noge: „Niko nije pronašao rukopis tokom svih ovih godina?“

„Nije, nekoliko istraživača mu se približilo, ali ga niko nije otkrio. Najverovatnija je pretpostavka da ga je sakrila vlada posle sukoba između Kine i Nepala.“

Slušala sam ne shvatajući na šta je Roman ciljala ovom pričom niti šta je očekivala od mene.

„Odlučila sam da pokucam na vrata ambasade, odmah zatim išla na sastanke u ministarstvima u Katmanduu, ali niko nije čuo ništa o tom rukopisu. Međutim, svaki put kada bih spomenula tu temu, učinilo mi se da su mnogi zabrinuti. I još mi je lekar naložio da se vratim u Francusku kako bih započela terapiju.“

„Ti si, dakle, uradila sve što si mogla!“

„Čekaj da čuješ dalje: dan pre nego što sam krenula nazad, jedan čovek mi je predao pismo u lobiju hotela i odmah pobjegao.“

„Tvoja priča liči na još jednu potragu za blagom...“

„Ozbiljna sam, Mael!“

„Izvini, slušam te. Ali priznaj ipak da...“

Njen pogled se uozbiljio, prestala sam sa svojom zajedljivošću. Roman je izvadila koverat iz tašne i pružila mi njegov sadržaj: jedan izgužvani list papira na kom je na savršenom engleskom pisalo: *Zaboravite svoju potragu, ona će vam samo stvoriti neprijatnosti.*

Činilo mi se da joj je ova priča važna, ali sam se pitala da je nisu prateći efekti terapija činili sklonom maštanju. Čitala mi je misli.

„Znam, sve ovo zvuči neverovatno. I sama sam nekoliko nedelja sumnjala.“

„I ima razloga za to, iskreno!“

„Ostala sam u kontaktu sa Džejsonom. I pored svih ponovljenih upozorenja, on je nastavio sa potragom. Svako

anonimno pismo potvrđivalo je istinitost ove legende. A i događaji su mu dali za pravo. Prekjuče me je pozvao da mi kaže da je došao do jednog primerka teksta, koji je spreman da mi dá! Kao što smo i nagađali, otkrio je da je vlada sakrivala rukopis. Novčani ulozi bili su preveliki da bi se rizikovalo da opadne prodaja lekova. Otkrivanje takve prakse preventivnih, lekovitih misli uzdrimalo bi ravnotežu jedne tako plodne grane.“

„Stani malo! Pre nego što se destabilizuje trgovina lekovima proći će godine! Baš sam nedavno čitala kako se dobit na svetskom tržištu farmaceutskih proizvoda procenjuje na više od osamsto pedeset milijardi dolara, što je četiri puta više nego pre dvadeset godina. I nastavlja da raste, ti to znaš bolje od mene...“

„Dakle, zamisli jedan pristup koji bi oslabio tu tendenciju. Svetska ekonomija bila bi pogođena time.“

„Da vidimo, Roman, hajde da malo razjasnimo stvari! Spisi o tehnikama misli, vizuelizaciji i preobražaju nisu od juče. Zar ti misliš da jedan rukopis može sve da promeni?“

„Da, obuhvatanjem ukupne svesti, naravno da može! Ono što svima nedostaje jeste metoda.“

Uzdahnula sam.

„Recimo. I šta ti očekuješ od mene?“

„Da mi doneseš to delo. Shvataš li, Mael, to bi moglo da me izleči!“

„Ali ipak, Roman, nećeš valjda progutati sve te priče! Moraš da imaš poverenja u medicinu i da nastaviš da se boriš. Najveći broj slučajeva raka dojke je danas izlečiv, ti si na dobrom putu. I ja sam sada tu. Kad smo tu nas dve, to je unapred dobijena bitka.“

„Hoću da preduzmem sve što mogu. Da mi ovo nije važno, ne bih te ni pitala.“